TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2020. gada 11. jūnijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūra – Direktīva 2014/23/ES – 38. panta 9. punkts – Tādu koriģējošo pasākumu sistēma, kuru mērķis ir pierādīt tā ekonomikas dalībnieka uzticamības atjaunošanu, uz kuru ir attiecināms izslēgšanas pamats – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ekonomikas dalībniekiem, uz kuriem ir attiecināms obligāts izslēgšanas pamats, piecus gadus ir aizliegts piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā – Jebkādas iespējas šādiem ekonomikas dalībniekiem iesniegt pierādījumus par veiktajiem koriģējošajiem pasākumiem izslēgšana

Lietā C-472/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Conseil d'État* [Valsts padome] (Francija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2019. gada 14. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 20. jūnijā, tiesvedībā

Vert Marine SAS

pret

Premier ministre,

Ministre de l'Économie et des Finances,

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs S. Rodins [*S. Rodin*], tiesneši D. Švābi [*D. Šváby*] (referents) un N. Pisarra [*N. Piçarra*],

ģenerāladvokāts: M. Kamposs Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretāre: V. Džakobo-Peironnela [*V. Giacobbo-Peyronnel*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Vert Marine SAS* vārdā – *F. Dereux*, *avocat*,

– Francijas valdības vārdā – *P. Dodeller*, kā arī *A.-L. Desjonquères* un *C. Mosser*, pārstāvji,

– Grieķijas valdības vārdā – *A. Dimitrakopoulou*, *D. Tsagkaraki* un *L. Kotroni*, pārstāves,

* Tiesvedības valoda – franču.

– Eiropas Komisijas vārdā – *J.-F. Brakeland* un *P. Ondrůšek*, kā arī *L. Haasbeek*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/23/ES (2014. gada 26. februāris) par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (OV 2014, L 94, 1. lpp.) 38. panta 9. un 10. punktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Vert Marine SAS*, no vienas puses, un *Premier ministre* [premjerministru] un *ministre de l'Économie et des Finances* [ekonomikas un finanšu ministru] (Francija) par šīs sabiedrības lūgumu atcelt atsevišķus *décret n° 2016-86, du 1er février 2016, relatif aux contrats de concession* [2016. gada 1. februāra Dekrēta Nr. 2016-86 par koncesijas līgumiem] (2016. gada 2. februāra *JORF*, dokuments Nr. 20) noteikumus.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 2014/23 71. apsvērumā ir noteikts:

"Tomēr būtu jāpieļauj iespēja ekonomikas dalībniekiem pieņemt atbilstības pasākumus, kuru mērķis ir izlabot kāda noziedzīga nodarījuma vai pārkāpuma sekas un efektīvi novērst neatbilstīgās rīcības turpmāku atkārtošanos. Minētie pasākumi jo īpaši varētu būt ar personālu un organizāciju saistīti pasākumi, piemēram, visu saikņu saraušana ar personām vai organizācijām, kas ir iesaistītas neatbilstīgajā rīcībā, atbilstīgi personāla reorganizācijas pasākumi, ziņojumu sniegšanas un kontroles sistēmu ieviešana, iekšējās revīzijas struktūras izveide, lai uzraudzītu atbilstību, un iekšējo atbildības un kompensācijas noteikumu pieņemšana. Ja šādi pasākumi nodrošina pietiekamas garantijas, attiecīgais ekonomikas dalībnieks vairs nebūtu jāizslēdz tikai minēto iemeslu dēļ. Ekonomikas dalībniekiem vajadzētu būt iespējai lūgt, lai tiktu izskatīti atbilstības pasākumi, kas veikti ar mērķi potenciāli piedalīties koncesijas piešķiršanas procedūrā. Tomēr dalībvalstīm būtu jāļauj pašām noteikt precīzus procedūras un būtiskus nosacījumus, kas būtu piemērojami šādiem gadījumiem. Tām jo īpaši vajadzētu būt brīvai izvēlei lemt, vai atļaut attiecīgos novērtējumus veikt atsevišķām līgumslēdzējām iestādēm vai līgumslēdzējiem vai minēto uzdevumu uzticēt citām iestādēm centralizētā vai decentralizētā līmenī."

4 Šīs direktīvas 38. panta 4., 9. un 10. punktā ir noteikts šādi:

"4. Līgumslēdzējas iestādes un līgumslēdzēji, kā minēts 7. panta 1. punkta a) apakšpunktā, no dalības koncesijas piešķiršanas procedūrā izslēdz ekonomikas dalībnieku, ja tie ir konstatējuši, ka šis ekonomikas dalībnieks ir notiesāts ar galīgu spriedumu kāda turpmāk minēta iemesla dēļ:

a) līdzdalība noziedzīgā organizācijā, kā definēts Padomes Pamatlēmuma 2008/841/TI [(2008. gada 24. oktobris) par cīņu pret organizēto noziedzību (OV 2008, L 300, 42. lpp.)] 2. pantā;

b) korupcija, kā definēts 3. pantā Konvencijā par cīņu pret korupciju, kurā iesaistītas Eiropas Kopienas amatpersonas vai Eiropas Savienības dalībvalstu amatpersonas [(OV 1997, C 195, 1. lpp.)], un Padomes Pamatlēmuma 2003/568/TI [(2003. gada 22. jūlijs) par korupcijas apkarošanu privātajā sektorā (OV 2003, L 192, 54. lpp.)] 2. panta 1. punktā, kā arī korupcija, kā definēts līgumslēdzējas iestādes vai līgumslēdzēja, vai ekonomikas dalībnieka valsts tiesību aktos;

c) krāpniecība Konvencijas par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību [(OV 1995, C 316, 48. lpp.] 1. panta nozīmē;

d) teroristu nodarījumi vai nodarījumi, kas saistīti ar teroristu darbībām, kā definēts attiecīgi Padomes Pamatlēmuma 2002/475/TI [(2002. gada 13. jūnijs) par terorisma apkarošanu (OV 2002, L 164, 3. lpp.)] 1. un 3. pantā, vai kūdīšana, atbalstīšana vai līdzdalība, vai mēģinājums izdarīt nodarījumu minētā pamatlēmuma 4. panta nozīmē;

e) nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana vai teroristu finansēšana, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/60/EK [(2005. gada 26. oktobris) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai (OV 2005, L 309, 15. lpp.)] 1. pantā;

f) bērnu darbs un citi cilvēku tirdzniecības veidi, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/36/ES [(2011. gada 5. aprīlis) par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI (OV 2011, L 101, 1. lpp.)] 2. pantā.

[..]

9. Ikviens ekonomikas dalībnieks, kas nonācis kādā no 4. un 7. punktā minētajām situācijām, var iesniegt pierādījumus, ka ekonomikas dalībnieka veiktie pasākumi ir pietiekami, lai pierādītu savu uzticamību, neraugoties uz to, ka pastāv atbilstīgs izslēgšanas iemesls. Ja šādus pierādījumus uzskata par pietiekamiem, attiecīgo ekonomikas dalībnieku neizslēdz no procedūras.

Šajā nolūkā ekonomikas dalībnieks pierāda, ka viņš ir samaksājis vai apņēmies samaksāt kompensāciju attiecībā uz jebkādu kaitējumu, ko radījis noziedzīgais nodarījums vai pārkāpums, ir pilnībā izskaidrojis attiecīgos faktus un apstākļus, aktīvi sadarbojoties ar izmeklēšanas iestādēm, un ir veicis konkrētus un atbilstīgus tehniskus, organizatoriskus un ar personālu saistītus pasākumus, lai novērstu jaunus noziedzīgos nodarījumus vai pārkāpumus. Ekonomikas dalībnieku veiktie pasākumi tiek izvērtēti, ņemot vērā noziedzīgā nodarījuma vai pārkāpuma smagumu un konkrētos apstākļus. Ja tiek uzskatīts, ka šie pasākumi ir nepietiekami, attiecīgais ekonomikas dalībnieks saņem paziņojumu par minētā lēmuma iemesliem.

Ekonomikas dalībniekam, kas ar galīgu spriedumu izslēgts no dalības iepirkuma vai koncesijas piešķiršanas procedūrās, izslēgšanas laikposmā, kas izriet no šāda sprieduma, nav tiesību izmantot šajā punktā paredzēto iespēju dalībvalstīs, kurās šis spriedums ir spēkā.

10. Dalībvalstis, saskaņā ar normatīvajiem vai administratīvajiem aktiem un ievērojot Savienības tiesību aktus, nosaka šā panta īstenošanas nosacījumus. Tās jo īpaši nosaka maksimālo izslēgšanas laikposmu, ja ekonomikas dalībnieks neveic 9. punktā noteiktos pasākumus, lai pierādītu savu uzticamību. Ja izslēgšanas laikposms nav noteikts ar galīgu spriedumu, tas nepārsniedz piecus gadus no dienas, kad notikusi notiesāšana ar galīgu spriedumu 4. punktā minētajos gadījumos, un trīs gadus no attiecīgā notikuma dienas 7. punktā minētajos gadījumos."

5 Minētās direktīvas 51. pants ir formulēts šādi:

"1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības līdz 2016. gada 18. aprīlim. Dalībvalstis tūlīt dara Komisijai zināmus to noteikumus.

Kad dalībvalstis pieņem minētos tiesību aktus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai šādu atsauci pievieno to oficiālai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus savu tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva."

Francijas tiesības

6 *L'ordonnance nº 2016-65, du 29 janvier 2016, relative aux contrats de concession* [2016. gada 29. janvāra Rīkojuma Nr. 2016–65 par koncesijas līgumiem] (2016. gada 30. janvāra *JORF*, dokuments Nr. 66) 39. pantā bija noteikts:

"No koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras ir izslēgtas:

1° Personas, kuras ar galīgu spriedumu ir notiesātas par kādu no pārkāpumiem, kas ir paredzēti *code pénal* [Krimināl kodeksa] 222.-34.–222.-40., 313.-1., 313.-3., 314.-1., 324.-1., 324.-5., 324.-6., 421.-1.–421.-2.-4., 421.-5., 432.-10., 432.-11., 432.-12.–432.-16., 433.-1., 433.-2., 434.-9., 434.-9.-1., 435.-3., 435.-4., 435.-9., 435.-10., 441.-1.–441.-7., 441.-9., 445.-1.–445.-2.-1. vai 450.-1. pantā, *code général des impôts* [Vispārējā nodokļu kodeksa] 1741.–1743., 1746. vai 1747. pantā, un koncesijas līgumu, kas nav aizsardzības vai drošības koncesijas līgumi, gadījumā – par Krimināl kodeksa 225.-4.-1. un 225.-4.-7. pantā paredzētajiem pārkāpumiem vai par šādu pārkāpumu slēpšanu, kā arī par līdzvērtīgiem pārkāpumiem, kas noteikti citas Eiropas Savienības dalībvalsts tiesību aktos [..].

[..]

Izslēgšana no koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, pamatojoties uz šo 1. punktu, ir spēkā piecus gadus, sākot no notiesājošā sprieduma pasludināšanas dienas;

[..]."

7 Dekrēta Nr. 2016-86 19. pants bija formulēts šādi:

"I. – Kandidāts sava pieteikuma pamatojumam iesniedz apliecinājumu ar godavārdu, ka:

1 tas nav izslēgts no dalības koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, kas paredzēta iepriekš minētā 2016. gada 29. janvāra rīkojuma 39., 40. un 42. pantā;

2 informācija un dokumenti par tā spējām un prasmēm, kas prasīti saskaņā ar iepriekš minētā [2016. gada] 29. janvāra rīkojuma 45. pantu un saskaņā ar 20. un 21. pantā paredzētajiem nosacījumiem, ir pareizi.

II. – Kandidāts iesniedz visus dokumentus, kas apliecina, ka uz to nav attiecināma izslēgšana no dalības koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, kas paredzēta iepriekš minētā 2016. gada 29. janvāra rīkojuma 39., 40. un 42. pantā.

[..]"

8 Šī dekrēta 23. pantā bija paredzēts:

"I. – Ja pirms pieteikumu izskatīšanas koncedente iestāde konstatē, ka [nav iesniegti] dokumenti vai informācija, kuras iesniegšana ir obligāta saskaņā ar 19., 20. un 21. pantu, tā var lūgt attiecīgajiem kandidātiem atbilstošā termiņā papildināt to pieteikuma dokumentus. Šādā gadījumā tā informē pārējos kandidātus par šā noteikuma piemērošanu.

II. – [..] Tāpat tiek izslēgti arī nepieņemamie dalības pieteikumi. Nepieņemami ir dalības pieteikumi, ko iesnieguši kandidāti, kuri nevar piedalīties līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā saskaņā ar iepriekš minētā Rīkojuma [Nr. 2016-65] 39., 40., 42. un 44. pantu vai kuriem nav saskaņā ar šī paša rīkojuma 45. pantu prasīto spēju vai prasmju."

9 Visi iepriekš minētie Rīkojuma Nr. 2016-65 un Dekrēta Nr. 2016-86 noteikumi 2019. gada 1. aprīlī tika atcelti un būtībā pārņemti attiecīgi *code de la commande publique* [Valsts pasūtījumu kodeksa] L. 3123.-1. pantā un R. 3123.-1.–R. 3123.-21. pantā.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

10 *Vert Marine*, sabiedrība, kura ir specializējusies sporta un atpūtas aprīkojuma deleģētajā pārvaldībā un kuras darbība galvenokārt ir saistīta ar to koncesijas līgumu izpildi, kas ir noslēgti ar valsts iestādēm, vērsās *Conseil d'État* [Valsts padomē] (Francija), lai apstrīdētu to, ka premjerministrs ir netieši noraidījis tās lūgumu atcelt Dekrēta Nr. 2016-86 19. un 23. pantu.

11 Šajā ziņā tā it īpaši apgalvo, ka šīs tiesību normas nav saderīgas ar Direktīvas 2014/23 38. pantu, jo ekonomikas dalībniekiem, kuri *ipso iure* ir izslēgti no dalības koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās sakarā ar galīgu notiesājošu spriedumu par vienu no smagiem pārkāpumiem, kas minēti Rīkojuma Nr. 2016-65 39. panta 1. punktā, atbilstoši šīm tiesību normām nav paredzēta iespēja iesniegt pierādījumus, ka tie ir veikuši koriģējošus pasākumus, ar kuriem ir iespējams pierādīt to uzticamības atjaunošanu, neraugoties uz minētā notiesājošā sprieduma esamību. No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka Rīkojuma Nr. 2016-65 39. panta 1. punktā paredzētie pārkāpumi būtībā atbilst Direktīvas 2014/23 38. panta 4. punktā paredzētajiem pārkāpumiem.

12 Šajā ziņā iesniedzējtiesa jautā, vai Direktīvas 2014/23 38. panta 9. un 10. punkts pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ekonomikas dalībniekam ir liegta iespēja iesniegt šādus pierādījumus, ja tas ir ticis *ipso iure* izslēgts no dalības koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās sakarā ar galīgu notiesājošu spriedumu par īpaši smagiem pārkāpumiem, kurus valsts likumdevējs ir vēlējies novērst, lai ar mērķi padarīt ētiskākus valsts pasūtījumus nodrošinātu kandidātu nevainojamību.

13 Turklāt minētā tiesa jautā, vai gadījumā, ja ekonomikas dalībnieka veikto koriģējošo pasākumu atbilstības pārbaude var tikt uzticēta tiesu iestādēm, vairāki valsts tiesībās paredzētie procesuālie pasākumi, proti, atbrīvošana no sodāmības, attaisnošana un sodāmības neminēšana sodāmības reģistra izziņā par sodāmību Nr. 2, var tikt uzskatīti par tādiem, kas atbilst Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punktā paredzētajam koriģējošo pasākumu režīmam.

14 Šādos apstākļos *Conseil d'État* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Direktīva 2014/23] ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj, ka dalībvalsts tiesību akti – ar mērķi padarīt valsts pasūtījumus ētiskākus – var tādam ekonomikas dalībniekam, kas notiesāts ar galīgu spriedumu par sevišķi smagu pārkāpumu un kam šī iemesla dēļ ir aizliegts piedalīties koncesijas līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā uz pieciem gadiem, nedot iespēju iesniegt pierādījumus, lai apliecinātu, ka tā īstenotie pasākumi ir pietiekami, lai līgumslēdzējai iestādei pierādītu tā uzticamību, kaut gan pastāv šis izslēgšanas pamats?

2) Ja [Direktīva 2014/23] ļauj dalībvalstīm uzticēt citām iestādēm, kas nav attiecīgā līgumslēdzēja iestāde, tiesības izvērtēt ekonomikas dalībnieka atbilstības nodrošināšanas mehānismu, vai šāda iespēja ļauj šo mehānismu uzticēt tiesu iestādēm? Ja atbilde ir apstiprinoša, vai tādi mehānismi kā Francijas tiesību normas par atbrīvošanu no sodāmības, attaisnošana un sodāmības neminēšana sodāmības reģistra izziņā par sodāmību Nr. 2 ir pielīdzināmi atbilstības nodrošināšanas mehānismiem direktīvas izpratnē?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

15 Uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2014/23 38. panta 9. un 10. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ekonomikas dalībniekam, kurš ar galīgu spriedumu ir notiesāts par kādu no šīs direktīvas 38. panta 4. punktā minētajiem pārkāpumiem un kuram šī iemesla dēļ ir noteikts *ipso iure* aizliegums piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās, nav paredzēta iespēja pierādīt, ka tas ir veicis koriģējošos pasākumus, ar kuriem ir iespējams pierādīt tā uzticamības atjaunošanu.

16 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta pirmo daļu ikviens ekonomikas dalībnieks, kas nonācis kādā no šā panta 4. punktā minētajām situācijām, var iesniegt pierādījumus, ka ekonomikas dalībnieka veiktie pasākumi ir pietiekami, lai pierādītu tā uzticamību, lai gan pastāv atbilstīgs izslēgšanas iemesls, un, ja šādus pierādījumus uzskata par pietiekamiem, attiecīgo ekonomikas dalībnieku neizslēdz no procedūras. Ar šo tiesību normu tādējādi ir ieviests korektīvu pasākumu (*self-cleaning*) mehānisms (attiecībā uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.) 57. panta 6. punktu, kas ir identisks Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punktam, pēc analoģijas skat. spriedumu, 2020. gada 30. janvāris, *Tim*, C-395/18, EU:C:2020:58, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 No Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta pirmās daļas formulējuma izriet, ka, paredzot, ka ikviens ekonomikas dalībnieks var iesniegt pierādījumus par veiktajiem koriģējošajiem pasākumiem, ar šo tiesību normu ekonomikas dalībniekam tiek piešķirtas tiesības, kuras dalībvalstīm, transponējot šo direktīvu, ir jānodrošina, ievērojot tajā paredzētos nosacījumus.

18 Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta trešajā daļā tomēr ir paredzēts, ka iespēja pierādīt veiktos koriģējošos pasākumus netiek piešķirta ekonomikas dalībniekam, kurš ar galīgu spriedumu ir ticis izslēgts no dalības iepirkuma vai koncesijas piešķiršanas procedūrās, un tas attiecas uz visu izslēgšanas laikposmu, kas izriet no šāda sprieduma, un visām dalībvalstīm, kurās šis spriedums ir spēkā. Tātad Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta pirmajā daļā paredzētās tiesības ekonomikas dalībnieks nevar izmantot tikai šādā gadījumā.

19 Šajā ziņā izslēgšanai ar galīgu spriedumu Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta trešās daļas izpratnē nevar tikt pielīdzināta izslēgšana, kas saskaņā ar tādu valsts tiesisko regulējumu kā Rīkojuma Nr. 2016-65 39. panta 1. punkts ir automātiski paredzēta attiecībā uz visiem ekonomikas dalībniekiem, kuri ar galīgu spriedumu ir notiesāti par kādu no Direktīvas 2014/23 38. panta 4. punktā paredzētajiem pārkāpumiem.

20 No Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta trešās daļas formulējuma nepārprotami izriet, ka izslēgšanai ir tieši jāizriet no galīga sprieduma par konkrētu ekonomikas dalībnieku, nevis tikai tostarp no tā, ka kāda no Direktīvas 2014/23 38. panta 4. punktā uzskaitīto iemeslu dēļ ir tikusi veikta notiesāšana ar galīgu spriedumu.

21 Līdz ar to no Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta formulējuma izriet, ka, izņemot šīs tiesību normas trešajā daļā paredzēto gadījumu, ekonomikas dalībnieks var iesniegt pierādījumus par koriģējošiem pasākumiem, kas veikti, lai pierādītu tā uzticamību, lai gan attiecībā uz to pastāv kāds no Direktīvas 2014/23 38. panta 4. un 7. punktā paredzētajiem izslēgšanas pamatiem, piemēram, notiesājošs galīgs spriedums kāda no Direktīvas 2014/23 38. panta 4. punkta a)–f) apakšpunktā uzskaitīto iemeslu dēļ.

22 Šo interpretāciju apstiprina Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta pamatā esošais mērķis. Paredzot, ka ikvienam ekonomikas dalībniekam ir jābūt iespējai iesniegt pierādījumus par veiktajiem koriģējošajiem pasākumiem, šīs tiesību normas mērķis ir uzsvērt nozīmi, kas ir piešķirama ekonomikas dalībnieka uzticamībai (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2020. gada 30. janvāris, *Tim*, C-395/18, EU:C:2020:58, 49. punkts un tajā minētā judikatūra), un tādējādi, kā rakstveida apsvērumos ir norādījusi Grieķijas valdība, nodrošināt ekonomikas dalībnieku objektīvu novērtējumu un efektīvu konkurenci. Šis mērķis tiktu apdraudēts, ja dalībvalstis varētu ierobežot ekonomikas dalībnieku tiesības iesniegt pierādījumus par veiktajiem koriģējošajiem pasākumiem papildus Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta trešajā daļā paredzētajam gadījumam.

23 Turklāt šo interpretāciju neatspēko tas, ka saskaņā ar Direktīvas 2014/23 38. panta 10. punktu dalībvalstīm ir jānosaka šā panta īstenošanas nosacījumi un tām šajā ziņā ir zināma rīcības brīvība (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2020. gada 30. janvāris, *Tim*, C-395/18, EU:C:2020:58, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

24 Formulējums "īstenošanas nosacījumi" nozīmē, ka dalībvalstīm ir jānodrošina pašu Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta pirmajā daļā piešķirto tiesību esamība, kā arī iespēja tās izmantot, jo pretējā gadījumā, kā rakstveida apsvērumos ir norādījusi Komisija, dalībvalstis, nosakot šos īstenošanas nosacījumus, varētu atņemt šīm tiesībām jēgu. Šādu interpretāciju apstiprina arī Direktīvas 2014/23 71. apsvērums, no kura izriet, ka dalībvalstīm ir tiesības noteikt tikai procedūras un būtiskus nosacījumus, kuru mērķis ir reglamentēt minēto tiesību izmantošanu.

25 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ekonomikas dalībniekam, kurš ar galīgu spriedumu ir notiesāts par kādu no šīs direktīvas 38. panta 4. punktā minētajiem pārkāpumiem un kuram šī iemesla dēļ ir noteikts *ipso iure* aizliegums piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās, nav paredzēta iespēja iesniegt pierādījumus, ka tas ir veicis koriģējošus pasākumus, ar kuriem ir iespējams pierādīt tā uzticamības atjaunošanu.

Par otro jautājumu

26 Uzdodot otro jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2014/23 38. panta 9. un 10. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tas, ka ekonomikas dalībnieka veikto koriģējošo pasākumu atbilstības pārbaude tiek uzticēta tiesu iestādēm, un, ja atbilde ir apstiprinoša, vai šīs direktīvas 38. panta 9. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā tiesu iestādēm ir ļauts noteikt personai *ipso iure* aizliegumu piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās kriminālsodāmības dēļ, atcelt šādu aizliegumu vai neminēt sodāmību sodāmības reģistrā.

27 Saistībā ar otrā jautājuma pirmo daļu ir jākonstatē, ka Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punktu veidojošo trīs daļu formulējumā nav norādīts, kuras iestādes uzdevums ir novērtēt ekonomikas dalībnieka norādīto koriģējošo pasākumu atbilstību. Šādā situācijā dalībvalstīm, saskaņā ar šīs direktīvas 38. panta 10. punktu nosakot šīs tiesību normas īstenošanas nosacījumus, to valsts tiesiskajā regulējumā ir jāprecizē iestāde, kura ir pilnvarota veikt šo novērtējumu, lai ekonomikas dalībnieks varētu efektīvi izmantot tam minētās direktīvas 38. panta 9. punkta pirmajā daļā piešķirtās tiesības.

28 Šādu interpretāciju apstiprina Direktīvas 2014/23 71. apsvērums, kurā ir paredzēts, ka, nosakot procedūras un būtiskos nosacījumus Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta piemērošanai, dalībvalstīm vajadzētu būt brīvai izvēlei lemt, vai atļaut ekonomikas dalībnieka norādīto koriģējošo pasākumu atbilstības novērtējumu veikt atsevišķām līgumslēdzējām iestādēm vai līgumslēdzējiem vai minēto uzdevumu uzticēt citām iestādēm centralizētā vai decentralizētā līmenī.

29 No šī apsvēruma izriet, ka Savienības likumdevējs ir vēlējies atstāt dalībvalstīm plašu rīcības brīvību attiecībā uz to iestāžu noteikšanu, kuru uzdevums ir novērtēt koriģējošo pasākumu atbilstību. Šajā ziņā no formulējuma "citas iestādes centralizētā vai decentralizētā līmenī" izriet, ka dalībvalstis var uzticēt šo novērtēšanas uzdevumu jebkurai iestādei, kas nav līgumslēdzēja iestāde vai līgumslēdzējs.

30 Tas tā ir *a fortiori*, jo, kā rakstveida apsvērumos ir norādījušas Francijas un Grieķijas valdības, kā arī Komisija, tiesu iestādes būtībā var objektīvi un neatkarīgi novērtēt koriģējošo pasākumu atbilstību un šajā nolūkā izvērtēt Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta otrās daļas pirmajā teikumā minētos pierādījumu elementus atbilstoši šīs tiesību normas otrajā un trešajā teikumā paredzētajām prasībām.

31 Paturot to prātā, kā rakstveida apsvērumos ir norādījusi arī Komisija, ir svarīgi, lai gadījumā, ja dalībvalsts ir iecerējusi šādu novērtēšanas uzdevumu uzticēt tiesu iestādēm, šajā nolūkā ieviestajā valsts sistēmā būtu ievērotas visas Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punktā noteiktās prasības un lai piemērojamā procedūra būtu saderīga ar koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā noteiktajiem termiņiem. Pretējā gadījumā, un it īpaši gadījumā, ja tiesu iestādei nebūtu tiesību veikt Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta otrajā daļā prasīto pierādījumu elementu detalizētu vērtējumu vai ja tā nevarētu pieņemt galīgo nolēmumu pirms līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras beigām, šīs tiesību normas pirmajā daļā ekonomikas dalībniekam noteiktās tiesības zaudētu jēgu.

32 Saistībā ar otrā jautājuma otro daļu ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tiesvedībā, kas uzsākta, piemērojot LESD 267. pantu, Tiesai nav jālemj par valsts tiesību normu saderību ar Savienības tiesībām. Tomēr Tiesas kompetencē ir sniegt valsts tiesai visus norādījumus par Savienības tiesību interpretāciju, kas ļautu tai izvērtēt valsts tiesību normu saderību ar Savienības tiesisko regulējumu (spriedums, 2018. gada 25. oktobris, *Sciotto*, C-331/17, EU:C:2018:859, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Šajā ziņā iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tādas tiesas procedūras kā atbrīvošana no sodāmības, attaisnošana un sodāmības neminēšana sodāmības reģistra izziņā par sodāmību Nr. 2 faktiski atbilst paredzētajiem nosacījumiem un mērķim, kuru ir iecerēts sasniegt ar Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punktā ieviesto koriģējošo pasākumu sistēmu.

34 It īpaši iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai šādas procedūras ļauj, pirmkārt, attiecīgajiem ekonomikas dalībniekiem iesniegt kompetentajām tiesu iestādēm pierādījumus par Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkta otrās daļas pirmajā teikumā paredzētajiem koriģējošajiem pasākumiem un, otrkārt, minētajām tiesu iestādēm novērtēt šo pasākumu atbilstību šīs tiesību normas otrajā teikumā paredzētajā veidā un, ja tās uzskata, ka ekonomikas dalībnieka uzticamība attiecīgo pasākumu rezultātā ir tikusi atjaunota, attaisnot to vai atļaut neminēt sodāmību sodāmības reģistra izziņā par sodāmību Nr. 2.

35 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka gadījumā, ja atbrīvošana no sodāmības, attaisnošana vai sodāmības neminēšana sodāmības reģistra izziņā par sodāmību Nr. 2 varētu tikt veikta bez nepieciešamības kompetentajai tiesu iestādei novērtēt veikto koriģējošo pasākumu atbilstību un ja attiecīgie ekonomikas dalībnieki tādējādi varētu piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās, neiesniedzot pierādījumus par šiem pasākumiem, kā rakstveida apsvērumos ir norādījušas *Vert Marine* un Komisija, šīs tiesas procedūras nevarētu uzskatīt par tādām, kas atbilst izvirzītajam mērķim un nosacījumiem, kuri paredzēti Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punktā ieviestajā koriģējošo pasākumu sistēmā, jo,

pirmkārt, tās nesniedz līgumslēdzējai iestādei nekādu garantiju, ka attiecīgā ekonomikas dalībnieka uzticamība ir tikusi atjaunota, un, otrkārt, tās ļautu piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās iespējami neuzticamiem ekonomikas dalībniekiem.

36 Turklāt iesniedzējtiesai ir jāpārliecinās, ka valsts tiesībās paredzētās tiesas procedūras var laikus nodrošināt ekonomikas dalībniekam, kurš vēlas piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, iespēju iesniegt pierādījumus par veiktajiem koriģējošajiem pasākumiem. Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punktā paredzētās tiesības zaudētu jēgu, ja ekonomikas dalībnieks nevarētu lietderīgi izmantot šīs tiesas procedūras pirms līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras beigām.

37 Tomēr gan *Vert Marine*, gan Komisija rakstveida apsvērumos ir norādījušas – papildus tam, ka tiesas veiktā attaisnošana neatbilst šī sprieduma 34. punktā minētajam nosacījumam, tā var tikt pieprasīta tikai pēc noteikta termiņa, kas ir no diviem līdz pieciem gadiem, un tas attiecīgajiem ekonomikas dalībniekiem neļaujot gūt labumu no attaisnošanas pirms šī termiņa beigām. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda šis aspekts, kā arī tas, vai termiņi, kas paredzēti procedūrās par atbrīvošanu no sodāmības un sodāmības neminēšanu sodāmības reģistra izziņā par sodāmību Nr. 2, ir saderīgi ar termiņiem, kas piemērojami koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām.

38 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2014/23 38. panta 9. un 10. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tas, ka ekonomikas dalībnieka veikto koriģējošo pasākumu atbilstības pārbaude tiek uzticēta tiesu iestādēm, ar nosacījumu, ka šajā nolūkā ieviestajā valsts sistēmā ir ievērotas visas šīs direktīvas 38. panta 9. punktā noteiktās prasības un ka piemērojamā procedūra ir saderīga ar koncesiju līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā noteiktajiem termiņiem. Turklāt Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā tiesu iestādēm ir ļauts noteikt personai *ipso iure* aizliegumu piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās krimināls odāmības dēļ, atcelt šādu aizliegumu vai neminēt sodāmību sodāmības reģistrā ar nosacījumu, ka šādas tiesas procedūras faktiski atbilst noteiktajiem nosacījumiem un minētajā sistēmā izvirzītajam mērķim un it īpaši ļauj, ja ekonomikas dalībnieks vēlas piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, laikus atcelt tam noteikto aizliegumu, ņemot vērā tikai to koriģējošo pasākumu atbilstību, uz kuriem ir norādījis šis ekonomikas dalībnieks un kurus atbilstoši šajā tiesību normā paredzētajiem nosacījumiem ir izvērtējusi kompetentā tiesu iestāde; tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

39 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/23/ES (2014. gada 26. februāris) par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu 38. panta 9. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ekonomikas dalībniekam, kurš ar galīgu spriedumu ir notiesāts par kādu no šīs direktīvas 38. panta 4. punktā minētajiem pārkāpumiem un kuram šī iemesla dēļ ir noteikts *ipso iure* aizliegums piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās, nav paredzēta iespēja iesniegt pierādījumus, ka tas ir veicis koriģējošus pasākumus, ar kuriem ir iespējams pierādīt tā uzticamības atjaunošanu.

2) Direktīvas 2014/23 38. panta 9. un 10. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tas, ka ekonomikas dalībnieka veikto koriģējošo pasākumu atbilstības pārbaude tiek uzticēta tiesu iestādēm, ar nosacījumu, ka šajā nolūkā ieviestajā valsts sistēmā ir ievērotas visas šīs direktīvas 38. panta 9. punktā noteiktās prasības un ka piemērojamā procedūra ir saderīga ar koncesiju līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā noteiktajiem termiņiem. Turklāt Direktīvas 2014/23 38. panta 9. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā tiesu iestādēm ir ļauts noteikt personai *ipso iure* aizliegumu piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās krimināls odāmības dēļ, atcelt šādu aizliegumu vai neminēt sodāmību sodāmības reģistrā ar nosacījumu, ka šādas tiesas procedūras faktiski atbilst noteiktajiem nosacījumiem un minētajā sistēmā izvirzītajam mērķim un it īpaši ļauj, ja ekonomikas dalībnieks vēlas piedalīties koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, laikus atcelt tam noteikto aizliegumu, ņemot vērā tikai to koriģējošo pasākumu atbilstību, uz kuriem ir norādījis šis ekonomikas dalībnieks un kurus atbilstoši šajā tiesību normā paredzētajiem nosacījumiem ir izvērtējusi kompetentā tiesas iestāde; tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

[Paraksti]